

ЧЕРНІВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Т.Г.ШЕВЧЕНКА

РЕЗУЛЬТАТИ ФІЛОСОФСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

(присвячена 300-річчю преставлення засновника
Чернівцького колегіуму Іоанна Максимовича
та у зв'язку із 25-річним ювілеєм
кафедри філософії та культурології
Чернівцького національного педагогічного університету
імені Т. Г. Шевченка)

(м. Чернівці, 29 жовтня 2015 р.)

Чернівці - 2016

**СЕКЦІЯ ІІ.
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОСОФІЇ, ФІЛОЛОГІЇ,
ПЕДАГОГІКИ ТА МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА**

<i>Пролєєв С.В.</i>	КРИЗА ІДЕНТИЧНОСТЕЙ В ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ	134
<i>Чабак Л. А.</i>	ПРОБЛЕМИ ІДЕНТИЧНОСТІ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ	142
<i>Шамрай В. В.</i>	СОЦІАЛЬНА ЄДНІСТЬ СУСПІЛЬСТВА: КОМУНІКАТИВНА ПАРАДИГМА	145
<i>Стокалич І.С.</i>	СУСПІЛЬНИЙ ІДЕАЛ І СУСПІЛЬНА КРИЗА: АНАЛІЗ ПРОБЛЕМАТИКИ У ФІЛОСОФІЇ ХХ ст.	153
<i>Кислий А.О.</i>	СУСПІЛЬНИЙ ІДЕАЛ ЯК ПРЕДМЕТ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОГО АНАЛІЗУ	157
<i>Пуліна В.І.</i>	ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЧОЇ СПАДЩИНИ П. КУВШІНА: "БУТІЯ-ПІД-ПОГЛЯДОМ"	164
<i>Валентий Л. В.</i>	НЕВІДОМИЙ УКРАЇНСЬКИЙ БІБЛОГРАФ СТЕПАН ІВАНОВИЧ ПОНОМАРЬОВ	168
<i>Шинкаренко О. І.</i>	НЕОМІФОЛОГІЯ ЯК НОВА КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ ЛІТЕРАТУРИ КІНЦЯ ХХ-ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ	171
<i>Железнова Н. О.</i>	ДЕЗІСТЕНЦІЯ СУБ'ЄКТА – РЕАЛЬНОСТІ ЧИ ВИГАДКА	173
<i>Третьяк О.С.</i>	МОДЕЛЮВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ НА ЗАСАДАХ ФІЛОСОФІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ	181
<i>Мамич О.Б.</i>	СТРАТЕГІЯ КОМУНІКАЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА	184
<i>Бобир С. ЛІ</i>	ЗМІНА ПАРАДИГМИ ІНШОМОВНОЇ ОСВІТИ В ЕПОХУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	187
<i>Колесник О.С.</i>	ІНТЕРПРЕТАЦІЯ МИФОПОЕТИКИ В "КОРОЛІ ЛІРІ" В. ШЕКСПІРА ТА В "СЛОВІ О ПОЛКУ ПОРЕВІМ"	192

<i>Борисов О. О.</i>	КОМУНІКАТИВНИЙ ВІДНІВ В АНАЛОГОВІЙ КОМУНІКАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ БРИТАНСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІНГВІСТИКИ)	198
<i>Яковенко І. В.</i>	ФЕМІНІСТИЧНИЙ ДИСКУРС ПОВЕЗІЇ РУХУ ЧОРНОГО МИСТЕЦТВА	203
<i>Вусатюк А. О.</i>	РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ У МИФОЛОГІЗОВАНОМУ ГЛОБАЛЬНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	211
<i>Тютюнник А. А.</i>	КРЕАЦІОНІЗМ ЯК НАУЧНА ПАРАДИГМА	215
<i>Лашук Н. В.</i>	РЕЛІГІЙНО-ФІЛОСОФСЬКЕ ТІЛМАЧЕННЯ МАСОНСТВА В ПЕРІОДИЧНІЙ ПРЕСІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ СЕРЕДИНИ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.	219
<i>Вайло Надія</i>	ПСЕВДО-ХРИСТІЯНСЬКА АКСІОЛОГІЯ РОМАНУ ДЕНА БРАУНА "КОД ДА ВІНЧІ": ДО ПОСТАНОВКИ ПИТАННЯ	223

ФЕМІНІСТИЧНИЙ ДИСКУРС ПОЕЗІЇ РУХУ ЧОРНОГО МИСТЕЦТВА

І. В. Яковенко, кандидат філологічних наук,
доцент, Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г.Шевченка
irinagrischenko13@gmail.com

Анотація

У статті розглядаються поетичні нароби представниць руху Чорного Мистецтва Одрі Лорд, Ніккі Джованні та Марі Еванс у світлі ідей Другої хвилі фемінізму. У розвідці висвітлено соціально-політичні, культурні та естетичні принципи руху Чорного Мистецтва у співставленні з феміністичними ідеями та їх репрезентація у жіночій афро-американській поезії.

Ключові слова: Друга хвиля фемінізму, рух за Громадянські Права, рух Чорного Мистецтва, Одрі Лорд, Ніккі Джованні, Марі Еванс.

ФЕМИНИСТИЧЕСКИЙ ДИСКУРС В ПОЭЗИИ ДВИЖЕНИЯ ЧЕРНОГО ИСКУССТВА

І. В. Яковенко, кандидат филологических наук,
доцент, Черниговский национальный педагогический университет имени Т.Г.Шевченко
irinagrischenko13@gmail.com

Аннотация

В статье рассматривается поэтическое наследие представительниц движения Чёрного Искусства Одри Лорд, Никки Джованни и Мари Эванс в русле идей Второй волны феминизма. В исследовании анализируются социально-политические, культурные и эстетические принципы движения Чёрного Искусства и их репрезентация в женской афро-американской поэзии.

Ключевые слова: Вторая волна феминизма, движение Чёрного Искусства, Одри Лорд, Никки Джованни, Мари Эванс.

FEMINIST DISCOURSE IN THE BLACK ARTS MOVEMENT POETRY

Iryna Yakovenko: candidate of Philological Sciences,
Associate professor, Chernihiv Taras Shevchenko National Pedagogical University
irinagrischenko13@gmail.com

Resume

This article revisits the poetry of the Black Arts movement representatives such as Audre Lorde, Nikki Giovanni and Mari Evans in light of the Second wave feminism. The research focuses on political, social, cultural and aesthetic aspects of the Black Arts movement, its spirited dialogue with the feminist struggle and their implications in the Black women poetry.

Keywords: Second wave feminism, Women's liberation movement, Civil Rights movement, the Black Arts movement, Audre Lorde, Nikki Giovanni, Mari Evans.

І. В. Яковенко,
(Чернігів, ЧНПУ імені Т.Г.Шевченка)

ФЕМІНІСТИЧНИЙ ДИСКУРС ПОЕЗІЇ РУХУ ЧОРНОГО МИСТЕЦТВА

У статті досліджується репрезентація ідей Другої хвилі фемінізму та естетичних принципів руху Чорного Мистецтва в жіночій афро-американській поезії 1960 – 1970-х років. У фокусі дослідження – поезія Одрі Лорд, Ніккі Джованні та Марі Еванс.

Рух Чорного Мистецтва – творче об'єднання афро-американських поетів, драматургів, музикантів виникає у США в середині 1960-х років. Розквіт мистецького угруповання припадає на 1965 – 1975 роки, проте в надалі він має значний вплив на афро-американське мистецтво та літературу зокрема. Найбільш помітними представниками Руху були Амірі Барака (Amiri Baraka), Одрі Лорд (Audre Lorde), Ніккі Джованні (Nikki Giovanni), Ед Буллінз (Ed Bullins), Гарольд Круз (Harold Cruse), Едрієнн Кеннеді (Adrienne Kennedy), Леррі Ніл (Larry Neal), Марі Еванс (Mari Evans), Соня Санчес (Sonia Sanchez) та інші. Прибічники Руху дотримувались думки, що поети та драматурги, музиканти й художники, – митці в цілому та їхнє мистецтво повинні мати політичну мету. У той час, як твори чорношкірих поетів-модерністів Гвендолін Брукс (Gwendolyn Brooks) та Роберта Хайдена (Robert Hayden) акцентували расову тематику, поети руху Чорного Мистецтва прагнули виражати «чорну естетику», що ґрунтувалась на досвіді чорношкірих і витоки якої вони знаходили в тривалій усній афро-американській традиції.

Діячі руху Чорного Мистецтва сфокусували увагу на унікальності статусу американських чорношкірих і через соціально-політичну боротьбу та літературу намагалися віднайти афро-американську ідентичність. Рух Чорного Мистецтва зародився в Гарлемі із заснуванням Художнього Репертуарного театру чорношкірих (the Black Arts Repertory Theatre) під керівництвом

драматурга і поета Ле Роя Джонса (Амірі Барака), і був логічним продовженням Гарлемського Ренесансу 1920 – 1930-х років. Метою руху було формування «чорної естетики», звільнення чорношкірих від впливу західноєвропейських культурних канонів, об'єднання митців-афроамериканців та визначення нових моральних принципів мистецтва, створення програми культурного розвитку для дітей чорношкірих, заснування кінематографічної компанії та видавництв для афро-американців, надання можливості представникам чорношкірої спільноти поширювати свій досвід серед мас, створення репертуарного театру та програм з афро-американських студій. Фундаментальним для руху Чорного Мистецтва було формування афро-американської культури, яка б перестала бути маргінальною і пододала вплив «білої» культури: “The motive behind the Black aesthetic is the destruction of the white thing, the destruction of white ideas, and white ways of looking at the world” [9].

Мистецький рух використовує метафоричну назву «чорне мистецтво», яку в поезію вводить ЛеРой Джонс (LeRoi Jones), акцентуючи на містичній силі мистецтва і порівнюючи його із чаклунством:

We are black magicians

Black arts we make

in black labs of the heart [9].

Поети, що були в авангарді Чорного Мистецтва, сфокусувалися на створенні поезії соціального характеру і соціального протесту. Як представники красного письменства, вони насамперед прагнули відтворити міфи та ідеали афроамериканців, надати своїй поезії ритуалістичного забарвлення, відтак ключовими для них стають ідеї афроцентризму. Поезію вони розглядали як ритуалістичну форму, що надихала і допомагала віднайти ідентичність, достоїнство та самоповагу афро-американців, сприяла єднанню та усвідомленню спільноти. Діячі руху Чорного Мистецтва наголошували на створенні «чорної» образності і нової мови, яка була б відмінною від мови колишніх білих пригноблених [11]. Рон Каренга (Ron Karenga) формулює мистецькі принципи руху, наголошуючи на функціональності, колективності та

афроцентризмі. Одним з ключових мотивів в афро-американській поезії стає мотив опозиції чорної та білої культур. У вірші Ніккі Джованні «Ніккі-Роса» (“Nikki-Rosa”) із збірки “Black Feeling, Black Talk, Black Judgment” (1968) лірична героїня відокремлює себе від білої спільноти, наголошуючи на їхній нездатності зрозуміти чорну культуру:

*and I really hope no white person ever has cause / to write about me
because they never understand / Black love is Black wealth and they'll
probably talk about my hard childhood / and never understand that
all the while I was quite happy [7].*

Ще однією формою опозиції по відношенню до білої культури стає апеляція до образу автентичної африканської жінки, яка в поезії репрезентована як чаклунка, або як жінка, що володіє чарівними предметами:

*Now you're cooking, drummer to bass, / magic spoon, magic needle.
Take all day if you have to / with your mirror and your bracelet of song [17,
560].*

Лірична героїня Одрі Лорд у поезії «Говорить жінка» (“A Woman Speaks”) усвідомлює свої магичні чари, пов’язані з її чорношкірими предками:

*I have been woman / for a long time
beware my smile / I am treacherous with old magic
and the noon's new fury / with all your wide futures
promised / I am / woman / and not white [12].*

Нездоланим протиріччям, на якому наголошують діячі Чорного Мистецтва, було усвідомлення того, що афроамериканці не мають автентичної літератури, були позбавлені мови своїх африканських предків, відтак мають послуговуватися мовою та літературою своїх історичних пригноблених. Англійська мова сприймалась представниками руху як засіб пригнічення, а письменники Амірі Барака та Нтозаке Шанге визнавали, що англійська мова не підходила для вираження досвіду чорношкірих [15, 59]. Поезія Одрі Лорд «Навчаючись писати» (“Learning to Write”) критично переосмислює той факт, що чорношкірим студентам доводиться здобувати освіту англійською, і

розмірковує над тим, яку роль зіграла мова в інституалізації расизму як інструмент домінування. Поетеса піднімає проблему примусового долучення афро-американців до західної культури та європоцентричного канону.

Альтернативою до використання Standard English для представників Чорного Мистецтва стають спроби творити поезію, в основу якої покладені музичні ритми блюзу і джазу, що на думку Амірі Барака, дозволяло виразити африканську культурну пам'ять. Як супротив нормативній англійській, чорношкірі поети використовують ненормативні граматичні конструкції, сленг, афро-американський діалект, трансформуючи так звану «погану англійську» (bad English) в дотепні афро-американські колоквиалізми.

Чільне місце в творчому доробку митців руху Чорного Мистецтва посідає поезія протесту, або поезія гніву (rage poetry). Поезія протесту прагне підірвати усталені ідеали та цінності суспільства, особливо ті, що пов'язані з авторитетом уряду та владних структур, відтак, вона сповнена мотивами насильства та агресії по відношенню до пригноблювачів та структур, що з ними асоціюються. Протестна поезія має на меті шокувати читача і спонукати до політичних дій та акцій, пропонуючи до обговорення заборонені теми і дискутуючи суспільні табу, критикує усталені ідеали, використовує не властиву поезії, часто знижену лексику, і порушує поетичні канони. Протестна поезія 1960-х сприяла єднанню афро-американської спільноти: "Black poetry was not only a rhetorical lash at white society but also a unifying means for the Black community" [20, 35]. Ніккі Джованні в поезії «Мій вірш» ("My Poem") пише про невідворотність революції, рефреном завершуючи кожен строфу: "it won't stop the revolution".

У 1970-х роках протестні настрої позбуваються екстремізму та агресивності і переходять у площину осмислення афро-американської ідентичності та психології свободи: "The writer will journey into the vast Afro-American soul, a journey whose destination is self-discovery and psychological freedom, the birth of a new prophecy and the building of a grandeur" [20, 36].

Ніккі Джованні у 1960-х – 1970-х роках була прибічницею войовничого протесту, який вважала гідною відповіддю чорношкірих на пригнічення білих.

Не зважаючи на приналежність до руху Чорного Мистецтва, Джованні критично сприймає діяльність цієї мистецької спільноти. В есеї "Black Poems, Poets and Power" поетеса аналізує похибки руху Чорного Мистецтва і зазначає, що чорношкірі чоловіки – представники руху сприймають чорношкіру жінку як офірного цапа: "They are making black women scapegoats for the black community's problems. They have made black women the new Jews while they remain the same old niggers. We have got to do better than this" [6, 714].

Одрі Лорд (1934 – 1992) – активна учасниця руху за громадянські права та жіночого руху у 1960-х роках озвучує жіночий протест і виступає проти домінуючої у суспільстві патріархатної ідеології. Поетеса і суспільний діяч, Одрі Лорд проголошує, що місце жінки в суспільстві не обмежується лише турботою про сім'ю і роллю домогосподарки. Її обурював обмежений вибір, що суспільство пропонувало жінкам, і стандарти, що нав'язувалися жінкам і пропагувалися суспільством. 1960-ті роки стають поворотним пунктом у розвитку феміністичного руху у США. Не дивлячись на те, що уявлення про жінку-домогосподарку все ще закарбовані в суспільну свідомість, проте саме в цей період відбувається зростання рекламної індустрії і значне збільшення споживацької продукції. Для багатьох американських сімей це спровокувало потребу в тому, щоб жінка працювала і додавала до сімейного бюджету свою заробітну плату, збільшуючи купівельну спроможність сім'ї. Проте, коли жінки намагалися знайти роботу, перед ними поставав обмежений вибір. І хоча суспільство і традиційна мораль заохочували жінок залишатися вдома і бути домогосподарками, все більше американок робили свій вибір на користь вищої освіти та університетського ступеню. Друга хвиля феміністичного руху та поети-феміністки, такі як Одрі Лорд, Енн Секстон, Сільвія Плат сприяли перегляду суспільного міфу про жінку-домогосподарку і формували підвалини для подальших вимог щодо лібералізації жінки.

Сформовані патріархатним суспільством уявлення були настільки сильно закарбовані в свідомість жінок, що вони або відчували провину через бажання відмовитися від звичних моделей, або для них ставало складно чи неможливо

артикулювати своє почуття відчуження і розчарування. Відтак, коли у 1963 році з друку вийшла праця Бетті Фрідан «Загадка жіночності» (Betty Friedan's "Feminine Mystique") [5], артикульовані Б.Фрідан ідеї про відчай жінок резонували із очікуваннями і думками американок. Відома феміністка вказувала, що проблемою, яка хвилювала жінок середини століття, була не проблема втрати жіночності чи ґрунтовної освіти або вимоги бути хранителькою домашнього вогнища, а бажання чогось більшого, ніж бути дружиною, матір'ю і господинею дому. Не зважаючи на домінуючу ідеологію доби, що не допускала участі жінок у активних протестних рухах, з'являлося все більше жінок, особливо серед університетської молоді, які активно долучалися до протестних рухів і маршів – сидячих протестів (sit-ins), протестів з висловлення власної думки (speak-outs), до руху за громадянські права (Civil Rights Movement), руху за права жінок (Women Liberation Movement), протестів проти війни у В'єтнамі. Друга хвиля феміністичного руху, яка отримала назву «другої» через те, що це був наступний сплеск руху за права жінок після руху суфражисток кінця XIX – початку XX століття, збурила американське суспільство. Сутністю Першої хвилі фемінізму була боротьба за рівні права жінок у юридичній царині, Друга хвиля була позначена відстоюванням фактичної гендерної рівності. Ключовою для нового фемінізму стала боротьба за контроль над власним тілом. Це співпало у часі із вдосконаленням медичних технологій та появою протизаплідних засобів у 1961 році. Для феміністок можливість контролювати репродуктивні функції означала можливість контролювати власне життя і була передумовою для звільнення (liberation). За контроль над власним тілом одностайно виступають як білі, так і чорношкірі феміністки, для яких вимушене материнство було однією з форм чоловічого домінування над жінкою: "What is at issue is the right of women to control their own bodies. Enforced motherhood is a form of male supremacy; it is reactionary and brutal" [21, 176]. Для жінок-афроамериканок материнство не з власної волі було суголосним з часами рабства, коли плантатори змушували негритьянок-рабинь народжувати для збільшення робочої сили на плантації. Відтепер феміністки

борються за право на аборт, за право мати доступ до контролю над народжуваністю, ініціюють інформаційні кампанії щодо жіночої анатомії та сексуальності – що в суспільстві було предметом замовчування. Серед масову статей і публікацій, що висвітлювали проблеми жіночого руху, згадаємо лише декілька: “Abortion Is No Man’s Business” (1970) Наталі Шейнес (Natalie Shainess) [16], «Деякі наслідки зневажливого ставлення до жіночої сексуальності» (“Some Effects of the Derogatory Attitude Toward Female Sexuality”) (1950) Клари Томпсон (Clara Thompson) [18], «Розуміння оргазму» (“Understanding Orgasm”) (1968) Сюзан Лайдон (Susan Lydon) [13], «Сексуальні ролі і пригнічення жінки» (“Sex Roles and Female Oppression”) (1970) Дани Денсмор (Dana Densmore) [2].

Феміністки Другої хвилі активно виступали проти стандартів жіночої краси, що побутували у суспільстві, та проти об’єктифікації жінки (objectification) – ставлення до жінки у мас медіа та поп-культурі як до об’єкту. На знак протесту представниці феміністичного руху спалювали бюстгальтери, корсети та взуття на високих підборах – предмети з гардеробу жінок, які для них були символами об’єктифікації. Для представниць афро-американської спільноти проблема мала ще один аспект – чорношкіра жінка мала ще й опиратися або «підлаштовуватися» під стандарти краси «білого» західного суспільства, за канонами якого ні чорний колір шкіри, ні кучеряве волосся не вважалися еталоном красивого: “Years ago it was a common sight to see black women wearing blond wigs and rouge, the object being to get as close to the white beauty standard as one possibly could. But in spite of the fact that bleaching creams and hair straighteners were used, the trick just didn’t work. Her skin was still black instead of fair and her hair kinky instead of straight. She was constantly being compared to the white woman, and she was the antithesis of what was considered beautiful” [21, 175 – 176].

Афро-американські поети всупереч домінуючому стереотипу краси західного суспільства стверджують, що “Black is beautiful”. Одрі Лорд проголошує: “I am Black, Woman, and Poet – all three are facts outside the realm of

choice. But what is in my blood and kin of richness, of brown earth and noon sun and the strength to love them, comes the roundabout way from Africa [...]; and these are gifts through which I sing, through which I see” [17, 402]. В поезії «Вугілля» (“Coal”) поетеса з гордістю говорить про свій колір шкіри, який для неї нерозривно пов’язаний з дорогоцінним даром слова:

*I am Black because I come from the earth’s inside
now take my word for jewel in the own light* [17, 403].

Потужною тенденцією в афро-американській поезії стає апеляція до образів традиційної африканської культури. В поезії Ніккі Джованні «Клаптикові ковдри» (“Quilts”) лірична героїня представлена в образі пошарпаного, старого клаптика тканини, придатного для створення традиційної африканської клаптикової ковдри – квілту:

*When I am frayed and strained and drizzle at the end
Please someone cut a square and put me in a quilt
That I might keep some child warm
And some old person with no one else to talk to
Will hear my whispers / And cuddle / near* [8].

Марі Еванс (Mari Evans) (нар. у 1923) – поетеса Руху Чорного Мистецтва, професор літератури і красного письменства, була відома своєю громадською діяльністю. З кінця 1960-х – на початку 1970-х років Марі Еванс була ведучою телевізійного шоу “The Black Experience” на каналі МТТV в Індіанapolisі, що привернуло увагу до проблем Чорної громади. Укладена нею антологія “Black Women Writers, 1950 – 1980” стала цінним компендіумом творів і критичних джерел. Тематичне коло поезії Марі Еванс – втрачена Африка, невдалі стосунки і втрачене кохання чоловіка і жінки – представників афро-американської спільноти, поневолення і рабство у сучасних умовах. Так, поетеса протестує проти імперіалістичного пригноблення в’єтнамського народу, знедолених у країнах третього світу, зображує життя бідних чорношкірих жінок, що працюють служницями у білих. Важливе місце в поетичному доробку Марі

Еванс посідає тема сильної жінки-афроамериканки, яка змінюється, оновлюється, усвідомлюючи свою незламність:

*I / am a black woman / tall as a cypress
strong / beyond all definition still / defying place / and time
and circumstance / assailed / impervious / indestructible
Look / on me and be / renewed [4].*

«Нова жінка» з поезії “I Am a Black Woman” є ідейно близькою до образу New Negro з її вірша “Status Symbol”. Окрім того, квілт стає і своєрідним стильовим прийомом, адже як у клаптиковій ковдрі, в поезії Марі Еванс “I Am a Black Woman” переплітаються історичні події різних епох – страта раба Нета Тумера, очільника повстання, у 1831 році, битви часів Корейської війни біля Да Хангу, події II Світової війни.

У поезії “Who Can Be Born Black?” Марі Еванс гордо заявляє про свій статус чорношкірої, що попри виклик, несе для неї радість і відчуття спільноти:

*Who / can be born black / and not / sing / the wonder of it
the joy / the / challenge / And / to come together
in a coming togetherness / vibrating with the fires of pure knowing
reeling with power [4].*

Окрім активістської та політичної діяльності, Друга хвиля фемінізму сформувала потужний теоретичний дискурс, що ґрунтувався на критиці культури патріархату. Окрім згаданої праці Бетті Фрідан «Загадка жіночності» ще одним текстом, що розвінчував міфи патріархатного суспільства, стала розвідка радикальної феміністки Кейт Міллет (Kate Millet) «Сексуальна політика» (“Sexual Politics”) (1969) [14]. Потужним документом епохи і відкриттям феміністичної теоретичної думки стало усвідомлення того, що соціальна політика невід’ємно пов’язана з приватною сферою, відтак класичним лозунгом Другої хвилі феміністичного руху стає «Особисте є політичним!» (“The personal is political!”) [1].

Американська поезія 1960 – 1970-х років позначена відвертістю щодо особистого досвіду жінок, акцентуючи увагу на жіночому тілі та сексуальності.

До кола тем жіночої поезії увійшли теми менструації, пологів, абортів, еротизму. У вірші «Спокуса» (“Seduction”) Ніккі Джованні робить акцент на еротизмі, послуговуючись лексикою із сфери інтимного життя, долаючи усталені уявлення про гендер та расу [3, 511].

Поезія 1960 – 1970-х років відіграє важливу роль в жіночих рухах, вона сприяє солідарності жінок та поширенню феміністичних ідей. Жіноча афро-американська поезія поєднує естетичні настанови руху Чорного Мистецтва та ідейні імпульси Другої хвилі фемінізму. Рух Чорного Мистецтва попри нетривале існування, справив величезний вплив на афро-американську культуру і став підґрунтям для мультикультуралізму, адже як література латинос, так і азіатсько-американська література виникли на ґрунті мистецького явища руху Чорного Мистецтва, який пропонував зразок етнічної літератури, що не прагнула асимілюватися, а творила власну історію і свої традиції.

Література

1. Липовская О.Г. Вторая волна феминизма / О.Г.Липовская // Словарь гендерных терминов / Под ред. А.А.Денисовой. – Москва: Информация XXI век, 2002. – 256 с. – Режим доступа: <http://www.owl.ru/gender/358.htm>
2. Densmore, Dana. Sex Roles and Female Oppression / Dana Densmore // The American Sisterhood: Writings of the Feminist Movement from Colonial Times to the Present / Martin, Wendy (ed). – New York, Evanston, San Francisco, London, 1972. – P. 329 – 338.
3. Esquivel, Anna M. “Isn’t This Counterrevolutionary?”: Discourse and Silence in the Erotic Poetry of Nikki Giovanni, Kalamu ya Salaam, and Etheridge Knight / Anna M. Esquivel // African American Review. – Volume 47. – Number 4. – Winter 2014. – P. 511 – 521.
4. Evans, Mari. Who Can Be Born Black? I Am a Black Woman / Mari Evans. – Режим доступа: http://www.math.buffalo.edu/~sww/poetry/evans_mari.html
5. Friedan, Betty. The Feminine Mystique / Betty Friedan. – New York: Dell Publishing Co., Inc., 1979. – 420 p.

6. Giovanni, Nikki. Black Poems, poseurs and Power / Nikki Giovanni // Call and Response: Key Debates in African American Studies / Gates, H. L., Burton, J. (eds). – New York, London: Norton & Co Inc. Publication, 2011. – P. 711 – 715.
7. Giovanni, Nikki. Nikki-Rosa / Nikki Giovanni // Giovanni N. Black Feeling, Black Talk, Black Judgment. – Режим доступа: <http://www.poetryfoundation.org/poem/177827>
8. Giovanni, Nikki. Quilts / Nikki Giovanni. – Режим доступа: <https://www.poets.org/poetsorg/poem/quilts>
9. Neal L. The Black Arts movement / L.Neal // Call and Response: Key Debates in African American Studies / Gates, H. L., Burton, J. (eds). – New York, London: Norton & Co Inc. Publication, 2011. – P. 702 – 711.
10. Karenga, Ron. Black Cultural Nationalism / Ron Karenga. – Режим доступа: <http://www.english.illinois.edu/maps/blackarts/documents.htm>
11. Karenga, Ron. On Black Art / Ron Karenga. – Режим доступа: <http://www.english.illinois.edu/maps/blackarts/documents.htm>
12. Lorde, Audre. A Woman Speaks / Audre Lorde. – Режим доступа: <http://www.poetryfoundation.org/poem/171291>
13. Lydon, Susan. Understanding Orgasm / Susan Lydon // The American Sisterhood: Writings of the Feminist Movement from Colonial Times to the Present / Martin, Wendy (ed). – New York, Evanston, San Francisco, London, 1972. – P. 322 – 328.
14. Millett, Kate. Sexual Politics / Kate Millett. – Garden City, New York: Doubleday & Company Inc., 1970. – 393 p.
15. Mullen, Harryette. The Black Arts Movement: Poetry and Drama from the 1960s to the 1970s / Harryette Mullen // African American Writers / Valerie Smith (ed.). – Vol. 1. – New York: Scribner's, 2001. – P. 51 – 64.
16. Shainess, Natalie. Abortion Is No Man's Business / Natalie Shainess // The American Sisterhood: Writings of the Feminist Movement from Colonial Times to the Present / Martin, Wendy (ed.). – New York, Evanston, San Francisco, London, 1972. – P. 162 – 170.

17. The Vintage Book of Contemporary American Poetry / J.D.McClatchy (ed.). – New York: Vintage Books, 2003. – 622 p.
18. Thompson, Clara. Some Effects of the Derogatory Attitude Towards Female Sexuality / Clara Thompson // The American Sisterhood: Writings of the Feminist Movement from Colonial Times to the Present / Martin, Wendy (ed). – New York, Evanston, San Francisco, London, 1972. – P. 313 – 321.
19. Salaam, Kaluma ya. Historical Overviews of the Black Arts Movement / Kaluma ya Salaam. – Режим доступу: <http://www.english.illinois.edu/maps/blackarts/historical.htm>
20. Tobola, Carolyn. Selected Poetry of Nikki Giovanni: A Burkeian Analysis: Thesis / Carolyn Tobola. – Denton, Texas, 1973. – 96 p.
21. Williams, Maxine. Why Women's Liberation Is Important to Black Women / Maxine Williams // The American Sisterhood: Writings of the Feminist Movement from Colonial Times to the Present / Martin, Wendy (ed). – New York, Evanston, San Francisco, London, 1972. – P. 171 – 178.